

Det Europæiske Regionsudvalgs udtalelse — Demografiske ændringer: forslag til måling og håndtering af de negative virkninger i EU's regioner

(2020/C 440/07)

Ordfører: János Ádám KARÁCSONY (HU/EPP), medlem af kommunalrådet i Tahitótfalu

POLITISKE ANBEFALINGER

DET EUROPÆISKE REGIONSUDVALG

Generelle bemærkninger

1. opfatter de demografiske ændringer som en af de største udfordringer for Europas regioner, byer og landdistrikter og gør opmærksom på, at nogle af drivkræfterne bag er: en aldrende befolkning, lave fertilitets- og fødselstal og den stadig skævere befolkningsfordeling;
2. minder om den af Det Europæiske Råd godkendte vejledning til den strategiske dagsorden for 2019-2024 vedrørende fremtidens europæiske model, hvori der også stilles krav om at tackle de demografiske udfordringer;
3. bifalder Kommissionens initiativ om at bede Kommissionens næstformand Dubravka Šuica om at analysere virkningerne af demografiske ændringer på forskellige grupper i samfundet og i områder og regioner i Europa, som er uforholdsmæssigt hårdt ramt af ændringerne, og fremlægge forslag til, hvordan disse udfordringer, herunder hjerneflugt, bedre balance mellem arbejds- og familieliv, den fremtidige børnegaranti og grønbogen om aldring, kan tackles, samt fremlægge en langsigtet vision for landdistrikterne, idet der erindres om behovet for at indarbejde et kønsperspektiv i alle foranstaltninger;
4. mener, at voksne og ældre ikke blot bør ses som genstande for pleje, men betragtes som en ressource i lokalsamfundet, og at deres deltagelse i det sociale, civile, økonomiske og kulturelle liv bør fremmes ved at skabe muligheder for selvstændighed og trivsel inden for deres vanlige rammer;
5. er meget positiv over for Kommissionens rapport om konsekvenserne af de demografiske ændringer, hvori der anlægges en samlet tilgang til den digitale omstilling, den grønne økonomi og den demografiske udfordring — et helhedssyn, som er afgørende for at finde rimelige og bæredygtige løsninger for alle generationer, uden at nogen lades i stikken, sådan som 2030-målene for bæredygtig udvikling lægger op til;
6. glæder sig over, at det kroatiske rådsformandskab har fastlagt de demografiske ændringer som en af sine væsentligste prioriteter, og er meget tilfreds med, at RU har modtaget en høringsanmodning om emnet;
7. glæder sig over, at Europa-Parlamentet har taget initiativ til at fremlægge en rapport om de demografiske udfordringer som svar på Kommissionens meddelelse;
8. minder om udvalgets samarbejde med konventionen om demografiske forandringer, der bygger på resultaterne fra det tematiske innovationsnetværk for ældrevenlige miljøer, som udgøres af lokale, regionale og nationale myndigheder, der med støtte fra WHO arbejder for at fremme aktiv og sund aldring som svar på den demografiske udfordring;
9. gør opmærksom på, at det på internationalt niveau er vigtigt at skabe synergier med FN med henblik på revisionen af den internationale Madridhandlingsplan for ældre fra 2002 og indgå i drøftelser med arbejdsgruppen om aldring med det sigte at beskytte de ældres menneskerettigheder bedre. På globalt niveau bør der samarbejdes med Verdenssundhedsorganisationen om årtiet for sund aldring.

De vigtigste demografiske udviklingstendenser og udfordringer

10. Det Europæiske Regionsudvalg gør opmærksom på, at befolkningsudviklingen i EU's medlemsstater og regioner går i meget forskellige retninger, hvilket omgående skal håndteres ved hjælp af forskellige foranstaltninger i EU-27;

11. understreger, at man i de senere år i regioner i store dele af Europa har kunnet konstatere en stærkt negativ demografisk udvikling. I de fleste af disse områder kan man finde »øer« med befolkningstilvækst omkring hovedstæderne og storbyer ⁽¹⁾;
12. henviser til, at det er konstateret, at regioner med faldende befolkningstal typisk er landlige, allerede tyndtbefolkede udkantsområder. Industriområder i tilbagegang og adskillige fjerntliggende byer er også mærket af tendensen til affolkning ⁽²⁾;
13. fremhæver, at det faldende antal personer i den erhvervsaktive alder og det stigende antal ældre forøger effekten af ældrebyrden. Andelen af ældre i EU forventes at stige fra 29,3 % i 2016 til 52,3 % i 2080 (en stigning på 23 procentpoint) ⁽³⁾;
14. erkender, at befolkningstilvæksten i EU — i modsætning til den voksende globale befolkning — er aftaget betydeligt. I 2015 oplevede vi for første gang et naturligt fald i befolkningen i EU-28, idet antallet af dødsfald oversteg antallet af fødsler;
15. fremhæver, at ældrebyrden er støt stigende. Ifølge Eurostats befolkningstal var der således i 1960 gennemsnitligt tre unge (i alderen 0-14) for hver ældre (over 65 år), mens der 100 år senere i 2060 ifølge fremskrivningerne vil være to ældre for hver ung;
16. understreger, at fordi kvinder får børn senere, får de ikke det planlagte ⁽⁴⁾ antal børn, typisk 2-3 børn ⁽⁵⁾, og derfor er der en difference mellem det faktiske og det ønskede antal børn (fertilitetsgab). Så længe dette fertilitetsgab eksisterer i EU's medlemsstater, går den primære opgave ud på at mindske dette, og først derefter kan migration komme på tale. Der må sættes alt ind på at opmuntre og tilskynde til at få børn;
17. understreger, at et underskud af unge i regioner, som er kendetegnet ved fraflytning, set i lyset af faldende fødselstal er særlig alvorligt for de mindre kommuner i forhold til at kunne opretholde grundlæggende offentlige tjenester og booste den økonomiske og produktive aktivitet i lokalområdet, hvilket er helt afgørende faktorer for at kunne fastholde og tiltrække lokalbefolkningen og begrænse tendensen i EU's medlemsstater til, at landdistrikter affolkes;
18. henviser til RU's nylige studier ⁽⁶⁾, som især fremhæver den territoriale dimension af de demografiske udfordringer;
19. understreger i overensstemmelse med sin udtalelse om hjerneflugt, at borgernes og arbejdstagernes fri bevægelighed er fundamentet for det indre marked og en af de vigtigste friheder, der er anerkendt i EU-traktaterne.

Behov for en sammenhængende politisk indsats på alle myndighedsniveauer

20. Det Europæiske Regionsudvalg gør opmærksom på sin udtalelse »EU's svar på de demografiske udfordringer« (2016), hvori det gør gældende, at mange EU-politikker kan bidrage til at tackle de demografiske udfordringer, uden at der iværksættes konkrete foranstaltninger for at hjælpe de områder, der er berørt af disse udfordringer. Det gælder politikkerne for transport, informationssamfundet, beskæftigelse, det sociale område, kultur, miljø, klima og virksomheder. Udvalget gentager sin efterlysning af en overordnet EU-strategi for de demografiske ændringer og understreger, at disse udfordringer kun vil kunne tackles, hvis der anlægges en bred synsvinkel på en lang række politikker med henblik på at vende udviklingen (proaktivt) eller afbøde (reaktivt) effekten af de demografiske ændringer såsom:

⁽¹⁾ RU-studien »The impact of demographic change on European regions«, Bruxelles, 2016.

⁽²⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/637955/EPRS_IDA\(2019\)637955_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/637955/EPRS_IDA(2019)637955_EN.pdf)

⁽³⁾ Kilde: People in the EU — population projections (Eurostat, 2017).

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU#Age_dependency_ratios.

⁽⁴⁾ OECD, Family Database, Fertility Indicators: SF2.2 Ideal and actual number of children. http://www.oecd.org/els/family/SF_2_2-Ideal-actual-number-children.pdf.

⁽⁵⁾ En samlet fertilitetsskvotient på ca. 2,1 levendefødte børn pr. kvinde anses for at være erstatningsniveauet i de udviklede lande, dvs. det gennemsnitlige antal fødsler pr. kvinde for at opretholde befolkningens størrelse (Kilde: Eurostat, Statistics Explained https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Fertility_statistics#Total_fertility_rate_and_age_of_women_at_birth_of_first_child).

⁽⁶⁾ RU-studien »The impact of demographic change on European regions« og den europæiske regionale sociale resultattavle.

Proaktive politiske løsninger:

- i lyset af at en af befolkningsdeterminanterne er fødselstallet bør fokus være på at tilpasse sig til og lette omstillingen til et ældre EU og samtidig støtte de unge i forbindelse med overgangen til voksenlivet og familier for at øge fødselstallet i de berørte regioner ved at skabe de rette betingelser, der gør det nemmere for folk, der ønsker børn, at få flere og få dem tidligere, eftersom der ifølge »Demographic outlook for the European Union« (2017) ⁽⁷⁾ kun er få politikker, der kan ændre på den fremtidige demografi, og det tager tid, før de virker
- forøgelse af regionernes tiltrækningskraft, så de tilvejebringer muligheder for unge med hensyn til uddannelse, innovation og fast kvalitetsbeskæftigelse gennem øremærkede investeringer i blandt andet infrastruktur, kultur og forbindelsesmuligheder
- udvikling af særlige incitamentsordninger for at få de unge til at slå sig ned i disse regioner
- skabelse et af økonomisk grundlag for unge for at få mange børn
- udvikling af begrebet »trivselsøkonomi« i EU, idet man ved at forbedre menneskers og dermed familiernes trivsel (med hensyn til uddannelse, sundhed, børnepasning, balancen mellem familie- og arbejdsliv, boliger, transportmobilitet, forbindelsesmuligheder og kultur) bidrager til en god økonomisk cirkel, som understøtter langsigtede investeringer i trivsel. Regionerne og byerne kan således blive mere attraktive som steder, hvor man kan bo og starte familie i kraft af ovennævnte faktorer og ikke kun på grundlag af økonomisk vækst
- fremme og forfølgelse af en omfattende og integreret politik, hvis mål er at studere og støtte familier i deres frie udfoldelse af sociale funktioner
- opmærksomhed omkring de specifikke behov for — i et inkluderende samfund — at finde effektive svar på behovene hos aldrende med handicap.

Reaktive løsninger:

- forbedring af arbejdsmarkedsdeltagelsen, navnlig for kvinder, gennem øgede investeringer i en bedre balance mellem arbejds- og privatliv, sociale og familievenlige infrastrukturer og større ligestilling mellem kønnene
- mindskelse af sundheds- og plejekomkostningerne i et aldrende samfund ved at fremme aktiv og sund aldring, investere i nye måder at kunne leve uafhængigt på (nye boligløsninger) og fremme den sociale økonomi
- bedre planlægning af de offentlige investeringer ved hjælp af et demografitjek af de offentlige investeringer gennem udvikling af metoder og tekniske værktøjer, der letter analysen af de forskellige politikkers demografiske indvirkning
- mindskelse af frafaldsprocenten blandt de unge og udvidelse af færdighedsbasen med investeringer i uddannelse rettet mod efterspørgslen og mulighederne i hver region samt arbejdsstyrkens uddannelse og omskolingsfleksibilitet
- særlig fokus på leveringen af offentlige tjenester som sundhedspleje, uddannelse og kultur i små og mellemstore byer i regionerne og brug af digitale løsninger til at nå ud til alle steder
- tilvejebringelse af velfungerende og konsensusbaserede retlige rammer på EU-niveau, der vil hjælpe ikke-EU-borgere med at blive integreret på det europæiske arbejdsmarked og i det europæiske samfund som led i en samlet strategi for at håndtere de demografiske ændringer

⁽⁷⁾ Demographic outlook for the European Union (2017) (EPRS |Europa-Parlamentets Forskningstjeneste & EUI | Det Europæiske Universitetsinstitut), [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/614646/EPRS_IDA\(2017\)614646_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/614646/EPRS_IDA(2017)614646_EN.pdf).

- tilvejebringelse af boligformer i blandet socialt boligbyggeri, hvor man kan bo sammen, skabe synergier og gensidighed mellem generationer med forskellige inkluderende fællesskabsformer
- fremme af tiltag for at forbedre livskvaliteten og modvirke ensomhed og isolation blandt ældre, især men ikke udelukkende i en situation med en pandemi
- fremme af gunstige betingelser for, at der kan udvikle sig sociale forbindelser mellem generationerne, hvilket vil være til gavn for trivslen i samfundet generelt.

Demografi og de igangværende drøftelser om den flerårige finansielle ramme

21. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at der fremover er behov for at afsætte flere EU-midler til bekæmpelse af hjerneflugt;

22. fremhæver især, at de demografiske ændringer bør være mere fremtrædende under de igangværende forhandlinger om strukturfondsforordningerne sådan som foreslået af Europa-Parlamentet, og at strukturfondene bør kunne anvendes mere fleksibelt i de områder og regioner, der er blevet uforholdsmæssigt hårdt ramt af dette fænomen. Midlerne bør kunne anvendes samlet i det samme projekt, således at der kan gøres brug af forskud, og der sikres komplementaritet med de finansielle instrumenter;

23. erindrer om, at udvalget i sin udtalelse om »Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden« (2018) slår fast, at målene for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden (EFRU) er at støtte bl.a. byområder og landdistrikter med geografiske og demografiske handicap. Derudover skal fonden også levere yderligere økonomisk EU-støtte til projekter, der fremmer en miljømæssigt bæredygtig og socialt inkluderende økonomisk udvikling i de berørte regioner;

24. minder i denne forbindelse om forslaget fra RU og Europa-Parlamentet om at yde en sådan særlig støtte til NUTS 3-områder eller grupper af lokale forvaltningsenheder med en befolkningstæthed på under 12,5 indbyggere pr. km² i tyndt befolkede områder eller under 8 indbyggere pr. km² i meget tyndt befolkede områder eller med et gennemsnitligt fald i befolkningstallet på mere end 1 % mellem 2007 og 2017. Sådanne områder bør omfattes af specifikke regionale og nationale planer med henblik på at gøre dem mere attraktive for befolkningen, erhvervsinvesteringer og for at sikre adgang til digitale og offentlige tjenesteydelser, herunder en specifik tildeling i samarbejdsaftalen om strukturfondene;

25. gentager RU's og EP's holdning om støtte til nationale planer for at hjælpe regionale og lokale områder, hvor befolkningstallet falder, og som har behov for støtte, herunder økonomisk støtte fra ESI-fondene med henblik på at øge deres tiltrækningskraft, få flere erhvervsinvesteringer til området og forbedre adgangen til digitale og offentlige tjenester. Disse nationale og regionale planer skal afspejles i den nye EU-strategi for demografiske ændringer.

Demografi som et aspekt i vigtige EU-politikker

26. Det Europæiske Regionsudvalg betoner den demografiske dimension af den tiltagende urbanisering, som Den Europæiske Union også skal håndtere, og understreger, at der bør træffes robuste foranstaltninger i forhold til de demografiske udfordringer i forbindelse med gennemførelsen af EU-dagsordenen for byerne og fornyelsen af Leipzigchartret;

27. støtter Europa-Parlamentets holdning, der er på linje med udvalgets forslag om hjælp til tyndt befolkede områder, og om at mindst 5 % af EFRU-midlerne på nationalt plan under målet om investeringer i beskæftigelse og vækst skal tildeles bæredygtig territorial udvikling i ikkebymæssige områder med naturbetingede, geografiske eller demografiske ulemper, eller hvor der er problemer med adgang til grundlæggende tjenester. Af dette beløb tildeles mindst 17,5 % til landdistrikter og lokalsamfund under hensyntagen til bestemmelserne i en pagt om intelligente landsbyer⁽⁸⁾ med henblik på at udvikle projekter som f.eks. intelligente landsbyer ved at gøre disse områder mere attraktive og fremme genbefolkningen;

28. fremhæver den rolle, som ungdomsgarantien og »Dit første Euresjob« spiller, idet de hjælper de unge med at finde arbejde. Ungdomsgarantiens direkte betydning for demokratiet og indirekte for demografien fremgår også tydeligt af de tidligere resultater fra perioden 2014-2020. Den har hjulpet med til at forbedre millioner af unge europæeres liv;

⁽⁸⁾ A8-0094/2019, Cozzolino.

29. ser frem til Kommissionens forslag om en kommende børnegaranti, som skal hjælpe børn, der er truet af fattigdom og social udstødelse, gennem fremme af investeringer, som sikrer børn den grundlæggende ret til at vokse op og trives i børne- og familievenlige omgivelser ved at prioritere foranstaltninger, der forbedrer familiernes samlede indkomst og støtter forældre, og som sikrer, at de har adgang til gratis sundhedspleje af høj kvalitet, uddannelse, børnepasning, anstændige boliger og tilstrækkelig ernæring. Udvalget mener ikke, at familiepolitikker bør betragtes som en omkostning for de offentlige budgetter, men i stedet som en investering i et strategisk aktiv for samfundet;

30. mener, at den fælles landbrugspolitik (2014-2020), som handler om udvikling af landdistrikterne, bidrager til at tackle de demografiske udfordringer. I perioden 2021-2027 bør den fælles landbrugspolitik derfor forblive en stærk EU-politik. Levende landdistrikter, unge landmænd og familiebaserede landbrug, der udviser god praksis, bør spille en nøglerolle inden for modvirkning af klimaændringerne, miljøbeskyttelse, bevarelse af landskaber og biodiversitet samt forebyggelse af affolkning i landdistrikter;

31. mener, at Kommissionen trods begrænsede handlemuligheder i forhold til lovgivningen vedrørende markedet for jord bør tilskynde til, at man i landdistriktsudviklingen udnytter mulighederne for at støtte nye tiltag med henblik på at fremme jordmobilitet (jordbanker, initiativer til matchning af landbrugsjord og andre initiativer på lokalt plan til at fremme adgangen til jord for nyttilkomne). Endvidere bør støtteaktionernes anvendelsesområde udvides til nye modeller for landbrugsdrift (navnlig innovative typer af partnerskaber mellem landbrugere) og lokale organisationer, der kan hjælpe unge landbrugere og nyttilkomne med at erhverve jord, og der bør skabes et grundlag for mere aktive nationale politikker med EU-henstillinger om adgang til jord indeholdende eksempler på bedste praksis (hvor der tages hensyn til etableret bedste praksis);

32. mener, at medlemsstaterne bør yde solid støtte til politikker, der fremmer kvinders inddragelse og tilskynder dem til at søge beskæftigelse inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT), naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed, kunst og matematik (STEAM) og i landdistrikternes økonomi, som en nødvendig forudsætning for at kunne skabe balance i befolkningspyramiden i områder, der lider under eller kan komme til at lide under affolkning;

33. beder Kommissionen og medlemsstaterne om at sørge for den nødvendige koordinering mellem EU's samhørighedspolitik og den fælles landbrugspolitik for at sikre, at også landdistrikterne kan gennemføre projekter om intelligente landsbyer gennem en integreret tilgang (ITI, lokaludvikling styret af lokalsamfundet eller Leader);

34. gentager, som det blev påpeget i udtalelsen om »Aktiv og sund aldring« (2019), at »udfordringerne i forbindelse med den demografiske udvikling vil kræve forskning og et aktivt europæisk erhvervsliv for at forny, udforme og udarbejde nye innovative løsninger for en aldrende befolkning, hvad enten det drejer sig om hverdagsprodukter, infrastruktur, teknologi eller software. Navnlig bør telemedicin udvikles, så der er garanti for specialiseret behandling, især i landdistrikter og tyndt befolkede områder. Udvalget betragter dette som en mulighed for EU for at positionere sig som førende på markedet for det grå guld, skabe lokale arbejdspladser, generere velstand og eksportere banebrydende innovation til udlandet«. Ovennævnte kan hjælpes på vej af familievenlige rammevilkår og solidaritet mellem generationerne. De lokale og regionale myndigheder spiller i den forbindelse en central rolle i at skabe betingelserne for at fremme og sikre en sund aldring, og for at opnå dette er det nødvendigt både at udforme mere specifikke indkaldelser af forslag på området og at forbedre koordineringen af de forskellige eksisterende finansielle ressourcer, der er til rådighed;

35. fremhæver den vigtige rolle, som informations- og kommunikationsteknologier (IKT) og intelligente omgivelser kan spille med hensyn til at forbedre levevilkårene i de områder, der er hårdest ramt af de demografiske udfordringer. Som følge heraf opfordrer udvalget EU til at overvinde den digitale kløft, der påvirker mange områder, ved brug af intelligente løsninger. I den forbindelse bør der gøres brug af EU-instrumenter og -programmer som struktur- og investeringsfondene og Next Generation EU-programmet for at garantere digital konnektivitet af høj kvalitet til alle borgere i EU;

36. fremhæver i forbindelse med den digitale kløft behovet for intelligente løsninger inden for ældreomsorg og behovsstyret transport og for planer om levering af mobildækning på mindre regionale og lokale vejnet. Ligeledes mener udvalget, at det er af afgørende betydning, at udbuddet af mobiltelefoni omfattes af forsyningspligten inden for elektronisk kommunikation, navnlig i tyndt befolkede landområder og på vejnet og -forbindelser, hvilket gør livet lettere for især ældre og forældre med små børn. Alt dette har stor betydning for, om befolkningen bliver boende;

37. opfordrer til, at der tilrettelægges uddannelsesforløb og ydes hjælp til brug af digitale teknologier for at mindske den digitale kløft mellem de ældre og til, at der etableres programmer for forandringsledelse for lederne af de kommunale sociale tjenester, så de kan støtte den digitale omstilling af støttetjenesterne til enkeltpersoner;

38. er enig i, at de mange foranstaltninger, Kommissionen foreslår i sin meddelelse for 2014-2020, der blev vedtaget i september 2017 (»Fremme af vækst og samhørighed i EU's grænseregioner«), kan bidrage til at mindske kompleksiteten, langsommeligheden og omkostningerne ved grænseoverskridende interaktion og fremme udveksling af tjenesteydelser langs de indre grænser. Kommissionen fremhæver, at »investeringerne til forbedring af levevilkår vil være betydelige: fælles miljøtiltag og fælles foranstaltninger til imødegåelse af konsekvenserne af klimaændringer vil føre til bedre beskyttelse af befolkningerne i grænseregioner«⁽⁹⁾;

39. bekræfter sin holdning fra udtalelsen om »Balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner« (2017), hvor det bemærkes, at »den nuværende demografiske udvikling gør det nødvendigt at genoverveje kønsrollerne og fremme mere fleksible arbejdsordninger på mere lige vilkår«. Med dette in mente er EU's retlige rammer for politikker vedrørende understøttelse af familielivet og kønsligestilling uløseligt forbundet med økonomi, demografi, beskæftigelse og regionale aspekter. Udvalget glæder sig derfor over Kommissionens strategi for ligestilling mellem kønnene;

40. henleder opmærksomheden på sine udtalelser om hhv. »Mobilitet i geografisk og demografisk udfordrede regioner« (2014) og »EU's svar på de demografiske udfordringer« (2016). Disse udtalelser behandler områder som sikring af mobilitet og transport, hvor der stilles forslag om yderligere specifikke foranstaltninger, der omfatter innovative tilgange som »behovsstyret transport« til forbedring af konnektivitet i og imellem alle regioner. Udvalget understreger desuden, at der er behov for nye tiltag med henblik på finansiering af transport i regioner med udfordringer;

41. påpeger, at den høje arbejdsløshed ikke harmonerer med arbejdsmarkedets behov. Det er derfor nødvendigt at tilrettelægge erhvervsuddannelse eller omskoling for de arbejdsløse, som ikke matcher kravene eller ikke kan genindtræde på arbejdsmarkedet. De offentlige myndigheder, regionale og lokale institutioner og institutter for fælles samarbejde om arbejdsformidling bør inddrages;

42. mener, at der i de forskellige politikker skal være en positiv kommunikation om landmiljøet, så affolkningen af landet kan afhjælpes, og der i stedet formidles et positivt billede af landdistrikterne, og disse områders positive aspekter og værdier synliggøres;

43. finder det vigtigt at fremhæve, at hvis fædrene deltager mere i børnepasning og familieliv, udvikler børnene bedre kognitive og følelsesmæssige evner, og deres fysiske sundhed bliver bedre. Desuden er de, der går mere op i forældrerollen, typisk mere tilfredse med livet og ved bedre fysisk og mentalt helbred. I 2015 var der i tre fjerdedele af OECD-landene mulighed for i hvert fald nogle dages betalt orlov, som kun fædre kan tage gennem særlige fædreorlovsordninger. Forældreorlov kan også medvirke til at mindske forskelsbehandlingen af kvinder på arbejdsmarkedet;

44. minder om målene for bæredygtig udvikling, og især mål nr. 11 om byudvikling, som opfordrer til, at man »gør byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige«. Udvalget støtter de projekter, der er rettet mod lokale myndigheder, byer og regioner, som bidrager aktivt til opfyldelse af mål nr. 11;

45. tager højde for den europæiske grønne pagt, som udgør et vigtigt svar på de miljømæssige, demografiske, økonomiske og sociale udfordringer. En bæredygtig vækststrategi er afgørende for at kunne omdanne EU til et retfærdigt og velstående og inklusivt samfund, og der er behov for en nytænkning af politikkerne for ren energi inden for økonomi, industri, forbrug, transport, fødevarer, landbrug og byggeri samt beskatning og visse aspekter af sociale spørgsmål og generelle spørgsmål om familiestøtte;

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/da/information/publications/communications/2017/boosting-growth-and-cohesion-in-eu-border-regions.

46. understreger, at det at få børn ikke bør være en hindring for, at man kan gøre karriere, og ikke må indebære fattigdom eller tab af købekraft, især ikke for store familier og eneforsørgere. Familieplanlægning er et langsigtet foretagende, og det er derfor vigtigt, at der er stabile og proaktive politikker, som sikrer balance mellem arbejds- og privatliv og inddragelse af fædre i familielivet. Det bør være lettere for mødre at komme hurtigt tilbage på arbejdsmarkedet på fleksible vilkår efter barselsorlov;

47. mener, at man skal holde sig for øje, at en del af de jobs, der vil blive efterspurgt fremover, ikke eksisterer i dag, og derfor skal borgerne (uanset alder og sektor) tilbydes undervisning i kompetencer, som vil lette deres adgang til beskæftigelse. Uddannelsespolitikkerne skal tilrettelægges med særlig fokus på at gøre adgangen til uddannelse lettere for borgerne i de tyndt befolkede områder eller områder med stor befolkningsspredning;

48. understreger vigtigheden af det ubetalte arbejde, som for det meste varetages af kvinder, der understøtter familien, og kompenserer for manglen på offentlige sociale infrastrukturer. Ubetalt arbejde er for det mest ubetalt omsorgs- og husarbejde, som anslås at udgøre henholdsvis 10 % og 39 % af verdens bruttonationalprodukt (BNP).

Demografi og demokrati

49. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at nye problemstillinger såsom samfundsforandringerne og befolkningsfordelingen skaber politiske reaktioner, som giver sig udslag i en polarisering i det demokratiske system;

50. mener, at der bør være særlig opmærksomhed på de unge, som er eller måske bliver forældre. Den gennemsnitlige ungdomsarbejdsløshed i EU's medlemsstater er fortsat højere end arbejdsløsheden i den erhvervsaktiv befolkning generelt. Det er især de unge, der har usikre arbejdsvilkår. Forskning viser, at en forudsigelig indkomst og boliger til de unge bør prioriteres, da en af følgerne vil blive, at de har den nødvendige sikkerhed til at starte familie;

51. mener, at de transeuropæiske transportnet, som i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1316/2013⁽¹⁰⁾ fortsat vil blive finansieret via Samhørighedsfonden i programmeringsperioden 2021-2027, udover at afhjælpe de eksisterende flaskehalse i nettet bør prioritere investeringer i bæredygtige vejtransportnet og fremme offentlige tjenester i landdistrikterne, navnlig i tyndt befolkede områder eller områder med stor befolkningsspredning og i områder, hvor befolkningen aldres, for at styrke forbindelserne mellem land og by, stimulere landdistriktsudviklingen og mindske den digitale kløft;

52. advarer derfor om den udvikling af en »utilfredshedens geografi«, der finder sted i mange EU-regioner og -lande, hvor borgerne føler sig ladt i stikken, hvilket ofte hænger tæt sammen med den demografiske tilbagegang. Derfor bør adgangen til grundlæggende offentlige tjenester sikres i landdistrikterne og de tyndtbefolkede områder;

53. mener, at det er nødvendigt at modvirke denne udvikling og styrke vores demokratiske system ved at fremme dialogen mellem generationerne og aktivt inddrage de folkevalgte politikere på lokalt og regionalt niveau, som er tættest på borgerne;

54. mener derfor, at det er nødvendigt, at man på den kommende konference om Europas fremtid drøfter sammenhængen mellem demokrati og demografi og lægger særlig vægt på unges repræsentation. Konferencen bør behandle spørgsmålet om den såkaldte »utilfredshedens geografi«, som hænger sammen med EU-politikernes succes og deres direkte og indirekte virkning i forskellige EU-regioner og på deres befolkningssammensætning. Udvalget foreslår også, at konferencen i den forbindelse behandler spørgsmålet om, hvordan begrebet »regioner, der lider af alvorlige demografiske ulemper af permanent art«, som nævnes i artikel 174 i TEUF, bør defineres. Sådanne mere omfattende overvejelser er også relevante i forbindelse med opfyldelsen af målene for bæredygtig udvikling.

⁽¹⁰⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1316/2013 af 11. december 2013 om oprettelse af Connecting Europe-faciliteten, om ændring af forordning (EU) nr. 913/2010 og om ophævelse af forordning (EF) nr. 680/2007 og (EF) nr. 67/2010 (EUT L 348 af 20.12.2013, s. 129).

En opfordring til aktiv nærhed og bedre regulering

55. Det Europæiske Regionsudvalg understreger, at mange af de nødvendige politiske løsninger falder ind under de lokale og regionale myndigheders ansvar i EU, og udvalget understreger derfor, at der er behov for et stærkt fokus på partnerskab og flerniveaustyring, når der skal findes passende løsninger;

56. understreger samtidig, at det er vigtigt, at RU deltager bredt i hele konferencen om EU's fremtid og dermed afspejler, at der er mere end en million folkevalgte lokale og regionale folkevalgte repræsentanter i EU;

57. opfordrer til, at man anvender begrebet »aktiv nærhed«, som taskforcen om nærhedsprincippet har udviklet, med henblik på at finde brugbare løsninger til håndtering af de demografiske ændringer ved at respektere kompetencefordelingen i en direkte dialog med byer og regioner;

58. har gode forudsætninger for at støtte denne proces, idet udvalget kan stille en platform for høring og dialog med Kommissionen til rådighed, når der skal findes passende løsninger;

59. fremhæver betydningen af at anvende territoriale konsekvensanalyser til videreudvikling af EU-politikker, der påvirker den demografiske udvikling, og henviser til sin egen nylige territoriale konsekvensanalyse, der blev gennemført i samarbejde med ESPON-programmet ⁽¹¹⁾;

60. foreslår, at der arbejdes tæt sammen med Kommissionen om gennemførelsen af en fælles høring om input til fremtidige politiske dokumenter såsom grønbogen om aldring og den langsigtede strategi for landdistrikterne.

Overvågning af fremskridtene i håndteringen af den demografiske udfordring

61. Det Europæiske Regionsudvalg mener, at det er nødvendigt regelmæssigt at overvåge den demografiske udfordring ved at skabe en forbindelse mellem det europæiske semester og de demografiske ændringer og ved i høj grad at forbinde dette spørgsmål med gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling;

62. understreger behovet for regelmæssige EU-statistikker, som afspejler ikke kun den nationale, men også den regionale udvikling med henblik på at give de politiske beslutningstagere et klart billede af de regionale forskelle. Udvalget understreger endvidere, at der er behov for en årlig rapport om den demografiske udfordring i EU's byer og regioner, som udvalget kan bidrage til;

63. foreslår, at der føres en regelmæssig politisk dialog mellem Kommissionen og EU's byer og regioner om status for den demografiske udfordring forud for den årlige strategi for bæredygtig vækst. Udvalget foreslår, at Kommissionen og RU arbejder tæt sammen om at tilrettelægge denne proces.

De næste skridt

64. Det Europæiske Regionsudvalg foreslår, at det kroatisk formandskab forelægger rådskonklusioner om resultaterne af Kommissionens statusgennemgang og lægger op til en bred debat om den demografiske udfordring i de forskellige rådssammensætninger;

65. opfordrer de kommende tyske, portugisiske og slovenske formandskaber til at fortsætte disse bestræbelser ved navnlig at fokusere på forbindelsen mellem demografiske ændringer og forbedring af levevilkårene overalt;

66. understreger betydningen af borgernes deltagelse og tilskynder de førende lokale aktører til at styrke de regionale horisontale politikker og dermed øge bevidstheden om de demografiske ændringer i lokalsamfundet og styrke anerkendelsen af mere borgerorienterede foranstaltninger. Udvalget foreslår ligeledes, at de demografiske udfordringer drøftes indgående i dialoger med borgerne;

67. mener, at man bør fremme samarbejdet mellem offentlige og private instanser på en sådan måde, at alle aktører i affolkede områder eller områder, der trues af affolkning, samarbejder på koordineret vis ved at samle og fremme projekter, der er baseret på deres erfaringer, generere innovation og styrke økonomiens dynamik;

⁽¹¹⁾ <https://cor.europa.eu/da/our-work/Pages/Territorial-Impact-Assessment.aspx>.

68. mener, at det er vigtigt at fremhæve vores regioners rige naturlige, historiske, kunstneriske og kulturelle arv for således at styrke borgernes følelsesmæssige tilknytning til landsbyerne og byerne og dermed støtte, bevare og beskytte lokalsamfund, oprindelige og små lokalsamfund og sproglige-kulturelle subregioner med det sigte at styrke land-distrikternes evne til at holde på lokalbefolkningen og få pustet nyt liv i landområderne;

69. tilbyder Kommissionen og de øvrige EU-institutioner samt andre regionale og internationale institutioner som f.eks. Middelhavsunionen og De Forenede Nationer et tæt samarbejde om udviklingen af en omfattende strategi for håndtering af den demografiske udfordring;

70. minder om, at FN siden 1994 hvert år den 15. maj har fejret international familiedag. Udvalget foreslår derfor, at den anden søndag i maj kunne være europæisk familiedag.

Bruxelles, den 14. oktober 2020.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Formand for
Det Europæiske Regionsudvalg*
